

OLIWIA CZARNOCKA

rzecznik patentowy
POLSERVICE, Kancelaria Rzeczników Patentowych

Wynalazek tajny

Wynalazek tajny jest szczególnym rodzajem rozwiązania, a jego ochrona stanowi wyjątek od zasady jawności, która jest stosowana w systemach patentowych. Rozwiązania dotyczące obronności i bezpieczeństwa rozwijają się bardzo dynamicznie, ale jednocześnie zachodzi uzasadniona potrzeba, aby nie były udostępniane do wiadomości publicznej.

Art. 56 ustawy Prawo własności przemysłowej określa definicję wynalazku tajnego – jest nim wynalazek dokonany przez obywatela polskiego, który dotyczy obronności lub bezpieczeństwa państwa. Wynalazkami dotyczącymi obronności państwa są w szczególności różne rodzaje broni lub sprzętu wojskowego oraz sposoby walki. Wynalazkami dotyczącymi bezpieczeństwa państwa są przede wszystkim środki techniczne stosowane przez służby państwowe uprawnione do wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, a także nowe rodzaje wyposażenia i sprzętu oraz sposoby ich wykorzystywania przez te służby.

Szczegółowe rodzaje rozwiązań

Pewne doprecyzowanie rodzajów rozwiązań, które mogą podlegać utajnieniu wskazano w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 23 lipca 2002 r. w sprawie wynalazków i wzorów użytkowych dotyczących obronności lub bezpieczeństwa państwa. Takimi rozwiązaniami mogą być w szczególności rozwiązania z zakresu broni, amunicji, materiałów wybuchowych lub środków przymusu bezpośredniego, urządzeń celowniczych, obserwacyjnych i dalmierczych stosowanych w sprzęcie bojowym, bojowych pojazdów mechanicznych, samolotów, śmigłowców i okrętów wojennych,

środków wykrywania i niszczenia min morskich i lądowych, środków i metod maskowania sprzętu bojowego oraz wykrywania zamaskowanego sprzętu, środków przepławowych i desantowych, umocnień i schronów bojowych, obiektów infrastruktury transportu, systemów obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej, środków i sposobów dowodzenia wojskami, środków specjalnych informatyki, komunikacji i transportu lądowego, powietrznego lub wodnego, mających zastosowanie w działaniach bojowych lub przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, sposobów przeciwdziałania dywersji radioelektronicznej, środków wykrywania i pomiarów skażeń promieniotwórczych, chemicznych i mikrobiologicznych, specjalnych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, specjalnych środków technicznych, wyposażenia i sprzętu stosowanych przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, a także ochrony informacji niejawnych.

Urząd Patentowy nie rozstrzyga o tajności wynalazku. Wynalazek może być uznany za tajny przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych lub Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Ścisłe tajne, tajne, poufne lub zastrzeżone

Po uznaniu wynalazku za tajny właściwy organ nadaje mu jedną z klauzuli –

ściśle tajne, tajne, poufne lub zastrzeżone. Informacje o takim wynalazku podlegają ustawie o ochronie informacji niejawnych z 5 sierpnia 2010 r.

Zgodnie z art. 5 tej ustawy informacjom niejawnym nadaje się klauzulę „ściśle tajne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje wyjątkowo poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej, tj.:

- zagrazi niepodległości, suwerenności lub integralności terytorialnej RP, bezpieczeństwu wewnętrznemu lub porządkowi konstytucyjnemu RP, sojuszom lub pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej Polskiej,
- osłabi gotowość obronną Rzeczypospolitej Polskiej,
- doprowadzi lub może doprowadzić do identyfikacji funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników służb odpowiedzialnych za realizację zadań wywiadu lub kontrwywiadu, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze (jeżeli zagrazi to bezpieczeństwu wykonywanych czynności lub może doprowadzić do identyfikacji osób udzielających im pomocy w tym zakresie),
- zagrazi lub może zagrazić życiu lub zdrowiu funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, lub osób udzielających im pomocy w tym zakresie,
- zagrazi lub może zagrazić życiu lub zdrowiu świadków koronnych.

Klauzulę „tajne” nadaje się, jeżeli nieuprawnione ujawnienie informacji spowoduje poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że:

- uniemożliwi realizację zadań związanych z ochroną suwerenności lub porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej,
- pogorszy stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi,
- zakłóci przygotowania obronne państwa lub funkcjonowanie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- utrudni wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub ściga-

nia sprawców zbrodni przez służby lub instytucje do tego uprawnione,

- w istotny sposób zakłóci funkcjonowanie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości,
- przyniesie stratę znacznych rozmiarów w interesach ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Klauzula „poufne” jest nadawana, jeżeli nieuprawnione ujawnienie takich informacji spowoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że:

- utrudni prowadzenie bieżącej polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej,
- utrudni realizację przedsięwzięć obronnych lub negatywnie wpłynie na zdolność bojową Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,

■ ZGŁASZAJĄCEMU WYNALAZEK, KTÓRY TRACI PRAWO DO PATENTU NA RZECZ SKARBU PAŃSTWA NA SKUTEK UZNANIA WYNALAZKU ZA TAJNY, PRZYSŁUGUJE ODSZKODOWANIE.

- zakłóci porządek publiczny lub zagrazi bezpieczeństwu obywateli,
- utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę bezpieczeństwa lub podstawowych interesów Rzeczypospolitej Polskiej,
- utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli lub ściganie sprawców przestępstw i przestępstw skarbowych oraz organom wymiaru sprawiedliwości,
- zagrazi stabilności systemu finansowego Rzeczypospolitej Polskiej,
- wpłynie niekorzystnie na funkcjonowanie gospodarki narodowej.

Klauzulę „zastrzeżone” nadaje się, jeżeli nie nadano tym informacjom wyższej klauzuli tajności, a ich nieuprawnione ujawnienie może mieć szkodliwy wpływ na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w zakresie obrony narodowej, polityki

zagranicznej, bezpieczeństwa publicznego, przestrzegania praw i wolności obywateli, wymiaru sprawiedliwości albo interesów ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Konsekwencje tajności

Po uznaniu wynalazku za tajny Urząd Patentowy RP nie kontynuuje postępowania, a więc patent nie zostanie udzielony. Prawo do patentu przechodzi na własność Skarbu Państwa, reprezentowanego przez organ uprawniony, który wydał postanowienie o uznaniu za wynalazek tajny. Jeśli klauzula tajności zostanie uchylona, Urząd Patentowy może kontynuować wstrzymaną wcześniej procedurę udzielania patentu. Po przeprowadzeniu pozytywnej oce-

ny merytorycznej takiego zgłoszenia właścicielem patentu staje się Skarb Państwa.

Zgłaszającemu wynalazek, który traci prawo do patentu na rzecz Skarbu Państwa na skutek uznania wynalazku za tajny, przysługuje odszkodowanie. Zgodnie z art. 59 ustawy Prawo własności przemysłowej wysokość odszkodowania powinna odpowiadać wartości rynkowej wynalazku. Odszkodowanie może być wypłacone jednorazowo lub w częściach co rok, jednak nie dłużej niż przez pięć lat. Jeśli strony nie mogą się porozumieć co do kwoty odszkodowania, zostaje ono ustalane przez uprawniony organ państwa. Zgodnie z art. 284 ust. 5 ustawy prawo własności przemysłowej wielkość odszkodowania i zasady jego wypłacania mogą być przedmiotem postępowania przed sądem cywilnym na zasadach ogólnych. ■

Oliwia Czarnocka